

Tine Van Houtven

Thomas More Mechelen

Contact: Tine.vanhoutven@thomasmore.be

Een professionele leergemeenschap als motor voor taalbeleid

1. Inleiding

Het tweejarige project *Rekenen op Taal* (september 2014 tot augustus 2016) van de Associatie KU Leuven (*School of Education*) had tot doel om het wiskundeonderwijs in de lerarenopleiding Lager Onderwijs te ondersteunen bij de integratie van taalbewust (wiskunde)onderwijs. Om dat doel te bereiken, werd binnen *Rekenen op Taal* gewerkt met een professionele leergemeenschap (PLG) als motor van de innovatie/implementatie (Katz, Earl & Ben Jafaar 2009). Dit *example of practice* wil illustreren hoe een PLG een motor kan zijn voor de implementatie van taalbewust (wiskunde)onderwijs in het hoger onderwijs.

2. Context

In de loop van 2014-2015 en 2015-2016 werd het project *Rekenen op Taal* gerealiseerd door lectoren-medewerkers uit drie lerarenopleidingen Lager Onderwijs aan drie verschillende hogescholen. Vanuit elke hogeschool nam een tandem van een wiskundelector en een taallector deel aan de PLG. Daarnaast vervoegden ook twee projectleiders en twee toegevoegde medewerkers (pedagogen) de PLG.

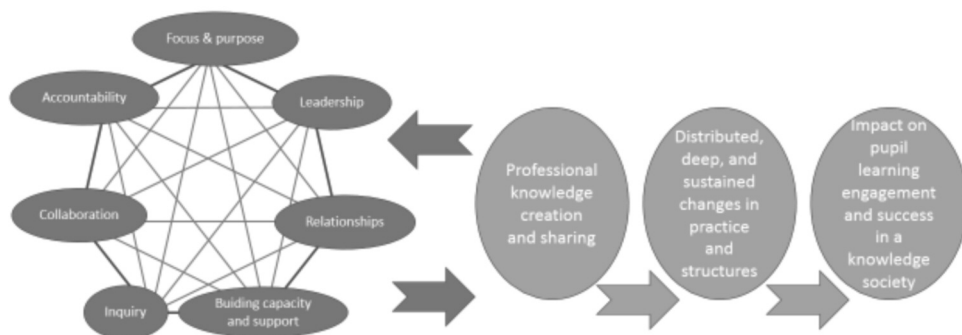
Centraal in de werking van de leergemeenschap in het eerste projectjaar stond het onderzoekend en samenwerkend construeren van een referentiekader voor taalbewust wiskundeonderwijs. Dat gebeurde door doelgericht te werken aan concrete acties zoals lessenreeksen ‘taalbewust wiskundeondericht’ voor de lagere school of actieonderzoeken in de lerarenopleiding. In het tweede projectjaar verschoof de functie van de leergemeenschap naar die van ‘een klankkast’ voor de miniprojecten die door wisselende duo’s gerealiseerd werden, elk in de eigen onderwijscontext én met een eigen finaliteit: een vervolgactieonderzoek in de lerarenopleiding, een coachingstraject voor collega’s wiskunde uit het eigen team of een cocreatietraject voor collega’s wereldoriëntatie. In de PLG werd opgeroepen tot het kritisch beluisteren en bespreken van de respectieve projectopzetten van elk van de miniprojecten. Daarbij was met name aandacht voor ‘doelgerichtheid’ en ‘doeltreffendheid’.

3. Doel

De centrale betrachting van het project was een duurzame innovatie met betrekking tot taalbewust wiskundeonderwijs in de lerarenopleiding. Dat impliceert o.a. een wijziging (verschuiving of verdieping) op het niveau van de percepties met betrekking tot de rol van taal in het wiskundeonderwijs. De PLG met zijn intensieve collegiale uitwisseling van wiskundige en talige perspectieven naar aanleiding van gezamenlijke concrete acties (zie hierboven), wil in dat opzicht een krachtige leeromgeving vormen voor alle participanten: noch wiskundeleraren noch taalleraren zijn in deze de ontvangers van een pasklaar taalbewust wiskundemodel; ze zijn allemaal mede-constructeurs én dito eigenaars van zo’n kader.

4. Theoretische inbedding

De voorbereiding en realisatie van een professionele leergemeenschap is gebaseerd op Katz, Earl & Ben Jafaar (2009). Figuur 1, overgenomen uit Katz et al. (2009), schetst hoe een samenspel van bouwstenen, waaronder ‘onderzoek’, ‘verantwoording’ en ‘samenwerking’, leidt tot opeenvolgende processen die uitmonden in impact op leerlingen – het finale doel van elke vorm van onderwijsinnovatie.

Figuur 1 – Centrale kenmerken van *Networked Learning Communities* (naar: Katz et al. 2009: 10).

5. Praktische relevantie

Ontwikkelen in én vanuit een PLG met mede-experten (bijvoorbeeld: drie collega's wiskunde) en experts met een complementaire focus (bijvoorbeeld: taalkundigen, pedagogen) geeft individuele deelnemers de kans om ondersteund en begeleid stappen te zetten in het onbekende van de concrete onderwijsinnovatie. Voor elk van de PLG-leden leidt de combinatie van genetwerkt collaboratief exploreren enerzijds, en van onmiddellijk én ondersteund mogen en kunnen experimenteren in de eigen praktijk anderzijds, tot motivatie, houvast en volharding. Zo zien we duurzame innovaties ontstaan in het eigen pedagogisch-didactisch denken en handelen.

6. Evaluatie van de praktijk

De kwaliteit van de innovaties binnen dit project werd op verschillende manieren opgevolgd. De planmatige, PDCA-gewijze aanpak van het project als geheel, maar ook van elke actie binnen het project, behoedde ons voor een ondoordachte of kortzichtige besluitvorming. Daarnaast boden de aangezochte experts ('wiskunde', 'taal', 'innovatie') en stuurgroepleden ons, als externe beoordelaars van de (deel)processen en producten, feedback en tips tot bijsturing.

7. Conclusie

De concrete realisatie van de professionele leergemeenschap 'Rekenen op taal' leert ons enerzijds het belang van een heterogeen (vakoverschrijdend en hogeschool-overschrijdend) samengesteld team, van inspirerend coachen, van samenwerken binnen een taakgerichte, functionele aanpak (bijvoorbeeld: samen taalbewuste wiskundelessen

ontwerpen voor het lager onderwijs of voor de lerarenopleiding) en van planmatig werken (doelgericht én doeltreffend), met aandacht voor kritische vriendschap en uitnodiging tot verantwoording. Anderzijds stellen we de innovatiekracht vast van de mogelijkheid om nieuwe inzichten meteen – weliswaar ondersteund en begeleid – te vertalen naar de eigen (concrete) onderwijspraktijk.

8. Leden van de PLG

- UC Leuven: Lieve Verheyden, Tom Robijns, Saskia Buyckx en Marieke Vandersmissen.
- Thomas More Mechelen: Tine Van Houtven, Williënne Brepoels en Hilde Van Oeteren.
- Odisee Aalst: Saskia Timmermans, Jasmin Callaert en Antoine Lievens.

9. Projectwebsite

www.rekenenoptaal.be

Referenties

Katz, S., L.M. Earl & S. Ben Jaafar (2009.). *Building and connecting learning communities. The power of networks for school improvement*. Thousand Oaks: Corwin.